

**ФІНАНСОВЕ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ,
ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО –
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВІ**

В роботі проведено аналіз джерел фінансового відтворення основних засобів підприємств. Аналіз проводився за показниками ступінь зносу основних засобів, капітальні інвестиції за видами економічної діяльності, джерелами фінансування та активами й показником фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків). Отримані результати дозволили визначити потенціальні резерви для фінансування відтворення основних засобів на підприємствах.

Ключові слова: фінансове забезпечення, основні засоби, інвестиційна діяльність, капітальні інвестиції, відтворення основних засобів.

L.V. GRYNEVYCH

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

**FINANCIAL REPRODUCTION FIXED ASSETS AS ONE OF THE WAYS OF
INCREASING INVESTMENT - INNOVATION ACTIVITY IN THE STATE**

This paper analyzes the sources of financial fixed assets reproduction. The analysis was conducted on indicators of the degree of depreciation, capital investments by economic activity, financing sources and measure assets and income to taxation of economic activity (excluding banks). The results allowed to determine the potential reserves for financing the reproduction of fixed assets in enterprises.

Keywords: financial security, fixed assets, investment activity, capital investments, reproduction of fixed assets.

I. Вступ. Успішний розвиток національної економіки України пов'язано з вирішенням проблем пов'язаної з пошуком додаткових джерел фінансового відтворення основних засобів підприємств. На даний час, існує суттєва проблема пов'язана з необхідністю оновлення основних засобів відповідно до тих нових технологій та технологічних процесів, які реалізуються на підприємствах. У цих умовах одна з основних задач підприємства полягає в створенні постійного джерела фінансових ресурсів, як має забезпечувати оновлення основних засобів на підприємстві, що дозволить забезпечити випуск

конкурентоспроможної продукції, впровадження нової техніки і технології.

Серед закордонних вчених, які займались цим питанням можна виділити: В.Ю. Будаєва, А.В. Водянова, Н. Броуна, Л. Вернона, С. Глазьєва, Г. Гецце, Л.М. Кантора, Ю.В. Куренкова, Ю. І. Любимцева, А.А. Малигіна, Н. Наунфорда, П.М. Павлова, Д.М. Палтеровіча, Р.М. Петухової, М. Соболева, Н. Сулова, Г. Терборг, Г. Ханіна, Г. Швена та інших.

Серед вітчизняних вчених цим питанням займаються: В.Г. Андрійчук, В.Г.Більський, П.І.Гайдуцький, М.Я.Дем'яненко, О.І. Дацій, В.Я.Дзикович, М.Х.Корецький, О.В.Крисальний, М.Г.Лобас, М.Й. Маліка, Л.О.Мармуль, Л.Ю.Мельника, П.М.Макаренка, В.Я.Плаксієнка, П.Т. Саблука та інші. Отже, можна стверджувати, що актуальним питанням є вирішення проблеми щодо створення джерел фінансового відтворення основних засобів.

II. Постановка завдання. Метою роботи є проведення економіко – статистичного аналізу існуючих джерел оновлення основних засобів задля пошуку потенційних можливостей щодо їх розширення.

III. Результати. Національна економіка досить сильно залежить від забезпеченості основними засобами. Так, обсяги виробництва продукції, рівень продуктивності праці, підвищення економічної ефективності господарської діяльності підприємств значною мірою визначаються та залежать від забезпеченості їх основними засобами. Їх недостатність або незадовільний стан негативно впливають на економічну ефективність діяльності підприємств. Отже, одним з першочергових питань стає пошук джерел для фінансового відтворення основних засобів підприємств[3].

Забезпечення фінансового відтворення основних засобів є однією з головних умов успішного розвитку підприємств та конкурентоспроможності їх продукції. Сам процес відтворення основних засобів безпосередньо пов'язано зі зносом основних засобів. Зносу підлягають всі основні засоби незалежно від їх участі у процесі виробництва [3].

Розрізняють два типи відтворення основних засобів - екстенсивне та інтенсивне. Основою цієї класифікації є твердження К. Маркса про розширене відтворення. Він зазначав, що «через відомі проміжки часу здійснюється...відтворення в розширеному масштабі: розширеному екстенсивно, якщо розширюється тільки поле виробництва; розширеному інтенсивно, якщо застосовуються більш ефективні засоби виробництва» [2]. Вибір способу відтворення залежатиме від поточної ситуації, що складається в

національній економіці України.

Останнім часом зростають масштаби старіння основних фондів, що наочно можна продемонструвати на основі показника ступень зносу основних засобів за видами економічної діяльності рис.1.

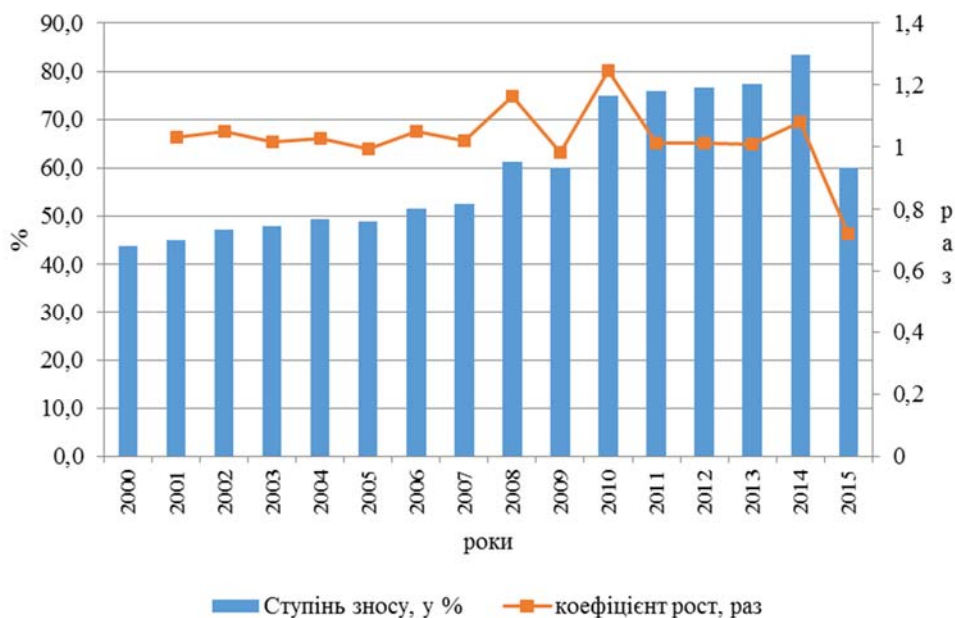

Рис.1. Динаміка ступеня зносу основних засобів за видами економічної діяльності.

За даними рис.1 можна зробити висновок, що ступінь зносу основних засобів перевищує 80 %, що не може позитивно відбиватись на діяльності підприємств. Такий високий рівень зношеності основних засобів не дозволяє підприємствам нарощувати темпи виробництва, не дозволяє впроваджувати новітні технологій та технологічні процеси. Зниження рівня показника у 2015 році згідно з поясненнями Державної служби статистики пов'язано з урахуванням змін, що відбулись у зв'язку із прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 25.06.2014 № 200 "Про утворення публічного акціонерного товариства "Українська залізниця" у частині передачі/надходження та оцінки основних засобів [1].

Така несприятлива ситуація, вимагає, щоб в процесі відтворення особлива увага приділялася оновленню основного капіталу за рахунок інвестиційних ресурсів. В цих умовах постає питання за рахунок яких саме інвестиційних ресурсів буде відбуватись весь процес оновлення. На рис.2 наведено динаміку капітальних інвестицій за 2000 – 2015 роки.

Рис. 2. Динаміка капітальних інвестицій за 2000 – 2015 роки

За даними рис.2 можна зробити висновок, що найменший обсяг капітальних інвестицій спостерігався у 2010 році 189061 млн. грн. також спад інвестиційної активності відмічається у 2014 році – 219420 млн. грн. На даний момент капітальні інвестиції знаходяться на підйомі, а отже можуть бути джерелом фінансового відтворення основних засобів.

Розглядаючи капітальні інвестиції, як джерело відтворення основних засобів доцільно визначити їх структуру та проаналізувати динаміку. В якості вихідних даних доцільно використовувати статистичну інформацію Державної служби статистики України [1]. На рис.3 наведена структура капітальних інвестиції за джерелами фінансування.

За даними рис.3 можна стверджувати, що головне джерело капітальних інвестицій – це власні кошти підприємств та організацій, на другому місці кошти від кредитів банків та інших позик. Отже, підприємства, як і раніше самостійно займаються відтворення власних основних засобів, що є досить в важко в сучасних економічних умовах. Говорячи про потенційні інвестиційні ресурси можна запропонувати виокремити кошти вітчизняних інвестиційних компаній та фондів та кошти іноземних інвесторів.

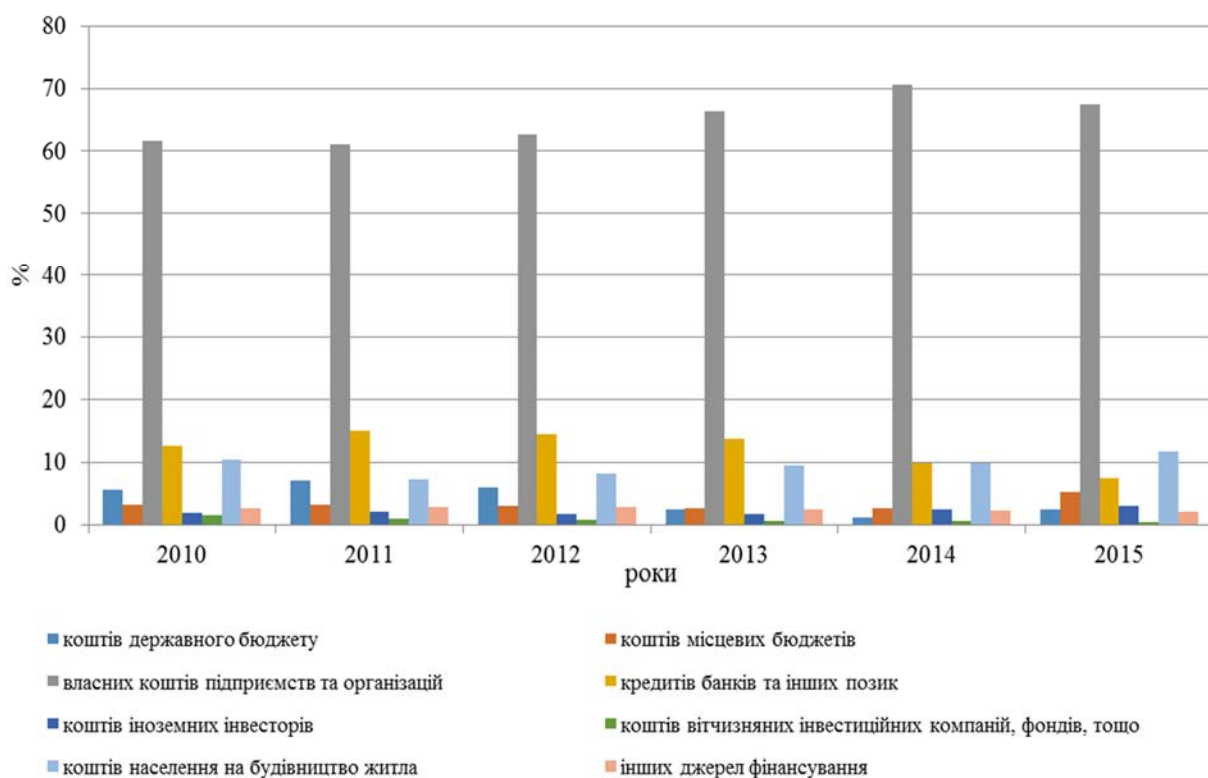

Рис.3. Структура капітальних інвестиції за джерелами фінансування.

Для залучення цих потенційних інвесторів з боку держави, доцільно, спрямувати зусилля на створення сприятливого інвестиційного клімату для входження приватного капіталу в сектор виробництва. При цьому процес входження має бути проведено за рахунок вкладання коштів в оновлення існуючих основних засобів, купівлю нової техніки та технології.

Отже, вкладання коштів в оновлення основних засобів має носити системний характер. На рис.4 наведено структуру капітальних інвестицій за окремими видами активів за напрямками.

За даними наведеними на рис.4 можна зробити висновок, що у 2015 році у порівнянні з 2013 роком спостерігається наступна тенденція, так у нежитлові будівлі у 2015 році було інвестовано в нові активи на 7 в.п. ніж у 2013 році; в інженерні споруди інвестовано в нові активи на 3,8 в.п більше ніж у 2013 році; машини, обладнання та інвентар та транспортні засоби в частині нових активів були про інвестовані менше на 7,2 в.п. та 3,7 в.п. відповідно.

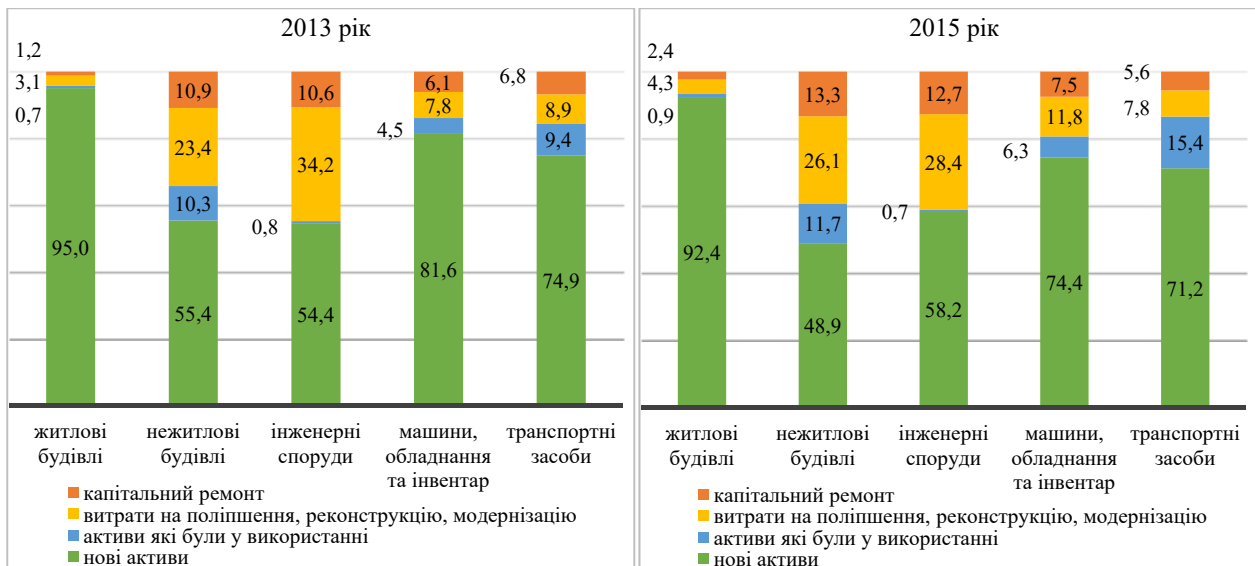

Рис.4. Структура капітальних інвестицій за окремими видами активів за напрямками [1].

У той же час витрати на поліпшення, реконструкцію та модернізацію загалом мали наступну тенденцію: нежитлові будівлі - у 2015 році відбулось збільшення на 2,5 в.п. у порівнянні з 2013 роком; інженерні споруди – інвестиції скоротились на 5,8 в.п.; машини, обладнання та інвентар збільшились на 4 в.п.; транспортні засоби – скоротились на 1,1 в.п.

Таким чином, проведене дослідження доводить, що існує позитивна динаміка щодо вкладання коштів у відтворення основних засобів, але повертаючись до рис. 1 на якому зображено динаміку ступеня зносу основних засобів можна стверджувати, що коштів, які вкладаються недостатньо, а отже необхідно проводити подальше дослідження.

Якщо на макроекономічному рівні існує при наймі вісім джерел капітальних інвестицій то на підприємстві це лише одне – фінансовий результат до оподаткування або валовий прибуток. Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток, збиток) визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат. Фінансовий результат до оподаткування (прибуток, збиток) визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових, та інших доходів (прибутків), фінансових, та інших витрат (збитків) [1]. На рис.5 наведено фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків)

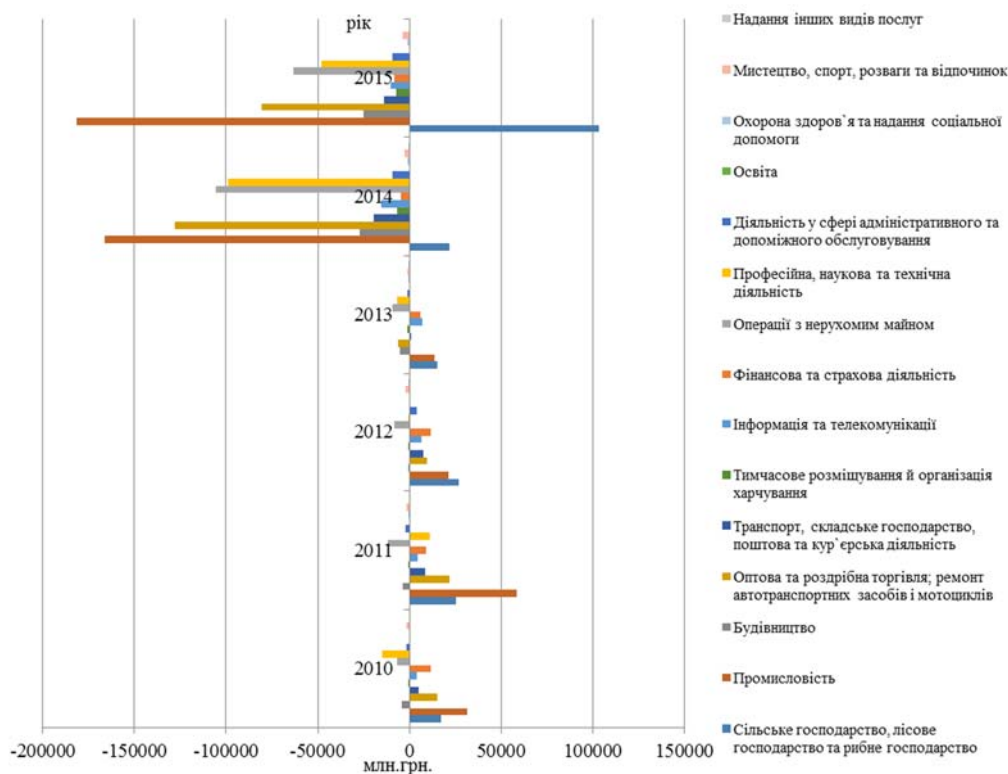

Рис. 5. Фінансові результати до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності (без урахування банків)

За наведеними даними можна зробити висновок, що для більшості підприємств сприятливим були роки з 2010 – 2013, починаючи з 2014 року починає спостерігатись негативна динаміка фінансових результатів. Так, найгірші результати спостерігаються в промисловості, будівництві та оптовій та роздрібній торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів. Інші види економічної діяльності також показали збитки від операційної діяльності.

Отже, можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку підприємства потребують допомоги з боку як держави, так і інвесторів задля створення джерел для фінансового відтворення основних засобів. Основну частку у власних коштах підприємств і організацій, які направляються на інвестиційні цілі, (близько 60%) становить амортизація. Однак при наявному відставанні балансової вартості фондів від реальної, запізненні проведення їх переоцінки, розрив часу нарахування амортизації і її використання, різке зростання ринкової вартості машин амортизаційний кошти підприємств дозволяють здійснити реновацію основних виробничих фондів будівництва лише на 50-60%. Тобто на думку деяких економістів підвищення частки

амортизації в загальному обсязі власних коштів є важливою проблемою, вирішення якої стане запорукою прискореного відновлення і розвитку основних засобів підприємства, створить необхідні для цього умови і дозволить отримувати додаткові фінансові ресурси.

IV. Висновки. Таким чином, однією з основних причин спаду інвестиційної активності слід вважати руйнування фінансової основи відтворювального процесу. В даний час бюджетні джерела фінансування практично відсутні, при цьому не створені умови для формування власних фінансових ресурсів. Погіршує ситуацію зростання заборгованості покупців продукції, жорстка податкова політика, яка не стимулює спрямування коштів на інвестування та втрати інвестиційної сфери за рахунок спрямування коштів на споживання, а не на відтворення основних засобів. Перспективним напрямом подальших досліджень визначення факторів які є стимуляторами та де стимуляторами ситуації, що складається відносно фінансового відтворення основних засобів підприємств.

Література

1. Державна служба статистики України. Електронний ресурс. Режим доступу - <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Маркс К. Полное собрание сочинений/ К.Маркс, Ф. Енгельс. — [2-е изд] - М.: Государственное издательство политической литературы. — 1963. — Т.24. — С. 154-346., с. 193
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): [навч. посібник] / В.М. Опарін. — [2-ге вид., доп. і перероб.]. — К.: КНЕУ, 2001. — 240 с.

References

1. State Statistics Servict of Ukraine. Elektronniy resurs. Rejim dostupu - <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Karl Marx Polnoe Sobranie sochyneny / Marx, F. Yenhels. - [2nd ed] - M .: Publishing Gosudarstvennoye polytycheskoy literature. - 1963. - T.24. - S. 154-346., P. 193
3. Oparin VN Finance (General Theory): [tech. user] / VM Oparin. - [2nd ed., Ext. and revised.]. - K .: KNEU, 2001. - 240 p.